

ارتباط سواد رسانه ای و فرهنگ مدرسه با عدالت آموزشی در فرایند تعلیم و تربیت سازمان آموزش و پرورش شهرستان ارومیه

فرشید رستم زاده^۱، آیت محمدی^۲، افسانه رزاقی رباطی^۳

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه، ارومیه، ایران

^۳ کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد ارومیه، گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران

چکیده

این تحقیق به دنبال آن است تا به بررسی رابطه‌ی بین سواد رسانه ای و فرهنگ مدرسه با عدالت آموزشی در مدارس شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۳ بپردازد. پژوهش حاضر از منظر هدف و ماهیت از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر استراتژی و مسیر اجرا کمی، از نوع ماتریس همبستگی است. جامعه آماری تحقیق ۱۹۴ مدرسه ابتدایی ناحیه دو شهرستان ارومیه می باشد که از آن به روش نمونه گیری تصادفی ساده و با استفاده از فرمول کوکران ۱۲۴ مدرسه به عنوان حجم نمونه انتخاب شده است و ابزار پژوهش شامل سه پرسشنامه ی استاندارد سواد رسانه ای تامن (۱۹۹۵) و پرسشنامه استاندارد فرهنگ مدرسه هیگینز و ساد (۱۹۹۸) که روایی و پایایی این پرسش نامه در سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۷ مورد تأیید قرار گرفته است و پرسشنامه عدالت آموزشی گل پرور (۱۳۸۹) که هر سه پرسشنامه دارای روایی و پایایی مطلوب بودند، می باشد برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه ها از نرم افزار آماری SPSS 28 استفاده شده است. همچنین روش های تحلیل همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون برای آنالیز داده ها مورد استفاده قرار گرفته است. تحلیل داده های حاصل از پژوهش نشان داد که رابطه‌ی میان فرهنگ مدرسه با هر دو متغیر سواد رسانه ای و عدالت آموزشی رابطه مثبت و معنی داری را نشان داد. همچنین رابطه سواد رسانه ای و عدالت آموزشی نیز مثبت و معنی دار می باشد. نتایج احصاء شده از این تحقیق می تواند مورد استفاده مدیران آموزشی و معلمان مدارس شهرستان ارومیه قرار بگیرد.

واژه‌های کلیدی: سواد، رسانه ای فرهنگ مدرسه، عدالت آموزشی

بیان مسئله

آموزش و پرورش و نحوه ی بهره مندی از آن در جهان کنونی، یکی از شاخص های پیشرفت اجتماعی محسوب می شود تا جایی که یکی از دغدغه های مهم دولتهای امروزی عدالت آموزشی و کیفیت آموزشی بوده و در زمره ی مهمترین سیاست های عمومی قرار دارد (علی زاده، ۱۳۹۲: ۱۲۰). بر همین اساس، کشورها مخصوصاً کشورهای در حال توسعه درصدد هستند برای دسترسی همگان به نظام آموزشی با کیفیت بالا، فرصت های برابری ایجاد کنند؛ چراکه یکی از مؤثرترین راه های تحقق عدالت اجتماعی و کاهش نابرابری اجتماعی، برقراری فرصت های یکسان برای دسترسی آحاد جامعه به آموزش و پرورش است (قاسم یاردهانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۲۶). در این میان، فراهم آوردن شانس مساوی برای دستیابی همه دانش آموزان جامعه به فرصت های آموزشی مطلوب (نظیر شانس ورود به نظام آموزشی و مدرسه ی بهتر)، دسترسی به منابع موجود در نظام آموزشی (همانند معلم، متخصص، فضا و تجهیزات آموزشی مناسب و برخورداری از عملکرد مطلوب آموزش) از جهات متعدد حائز اهمیت است (همان منبع: ۱۲۹). لزوم توجه جدی به نحوه ی توزیع فرصت های آموزشی وقتی دو چندان می شود که بدانیم آموزش، ابزار تعدیل کننده ی توزیع درآمد و شرط لازم برای نیل به رشد اقتصادی است و تساوی فرصت های آموزشی، وسیله ای برای کاهش نابرابری های اقتصادی - اجتماعی است (روشن، ۱۳۹۱: ۲۸). نابرابری فرصتهای آموزشی به عنوان تأثیر وضعیت اجتماعی - اقتصادی دانش آموزان بر عملکرد تحصیلی آنان تعریف می شود (هورن، ۲۰۱۰). یکی از ویژگیهای مهم سیستم های آموزشی درجه ای است که سیستم برخورداری و موفقیت دانش آموزان متعلق به طبقات بالای اجتماع را افزایش می دهد این تعریف از نابرابری مطابق با تعریف مطالعات (پیزا، ۲۰۱۴) و نویسندگانی مانند آمرمولر^۲ (۲۰۰۴)، بیشاپ و مین^۳ (۲۰۰۴) و مارکز^۴ (۲۰۰۵)، بورو ملور و چککویی^۵ (۲۰۰۶) می باشد. در این رویکرد فرض می شود که موفقیت تحصیلی و عملکرد آموزشی دانش آموز به ویژگیهای وضعیت و استانداردهای زندگی او وابسته است (همان: ۵). مسأله عدالت، همیشه به عنوان گفتمان اصلی و حیاتی ترین عامل نهادهای اجتماعی مطرح بوده است. از آنجاکه آموزش و پرورش و مدارس جزء نهادهای اجتماعی هستند بحث عدالت در این محیط ها، یک نکته کلیدی است (بیات و قاسمی، ۲۰۱۹: ۴۶-۷). مفهوم عدالت آموزشی نیز همواره و در همه اعصار مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است و آنان در طی زمان های مختلف تلاش نموده اند تا طراحی برنامه های درسی را به گونه ای انجام دهند که هرچه بیشتر به سمت نظریه های یادگیری مبتنی بر عدالت محوری سوق یابد. اهمیت بیشتر عدالت آموزشی نسبت به عدالت در سایر حوزه ها به دلیل تأثیرگذاری آن در طول زندگی میباشد، زیرا عدالت آموزشی نقش اساسی در افزایش اعتماد به نفس، آینده شغلی، پایگاه اجتماعی و اجتماعی شدن افراد دارد (مومنی، مهموئی و پورفاطمی، ۱۳۹۷: ۳۴۰). برای رسیدن به این هدف، مدارس نقش مهمی را در فراهم کردن فرصتهای برابر و عادلانه آموزشی و آموزش مهارتها دارند و همه محیط ها و نظامهای آموزشی باید نقش خطیر خود را در آماده کردن

^۱pizza^۲Ammermuller^۳Bishop & mane^۴Marks^۵Brunello & checchi

۶. Horn

کودکان برای ورود به جامعه و بازار کار ایفا نمایند (به نقل از اسلامی هرندی، کریمی و نادى، ۱۳۹۷: ۵۸). عدالت آموزشی زمانی در محیط های یادگیری اتفاق می افتد که یادگیرندگان از طریق درون دادها و فرآیندها در مدارس، بتوانند اهدا ف علمی، اجتماعی، اعتقادی و آموزشی را کسب کنند (یمنی، شاترجلالی و اقبالی، ۲۰۱۷: ۲۸). از دیدگاه بریگه‌هاوس و آنترهالتر (۲۰۱۰) نیز عدالت آموزشی برابر با مساوات نیست، بلکه به معنای توزیع منابع و فرصتهای آموزشی متناسب با نیاز هر شخص میباشد. درواقع عدالت آموزشی به مهیاسازی فرصت های برابر، متناسب با نیازهای ویژه هر فرد اشاره دارد؛ زیرا افراد در دانش، مهارت، توانایی، انواع یادگیری و پیشینه فرهنگی و نیازهای آموزشی باهم متفاوت هستند. یکی از موثرترین راه های تحقق عدالت آموزشی، تامین فرصت های یکسان برای دسترسی عموم افراد جامعه به آموزش و پرورش است. منظور از فرصت برابر جلوگیری، حذف یا کاهش تبعیض بین افراد از لحاظ جنسیت و نژاد و وضعیت اقتصادی است (مرزوقی، حیدری و حیدری، ۲۰۱۳: ۳۳۴). فرهنگ مدرسه نظامی از هنجارها، معانی و ارزش هایی است که بین اعضای یک مدرسه اعم از دانش آموزان، معلمان و سایر کارکنان مشترک باشد. فرهنگ مدرسه در برگیرنده ارزش ها، باورها، نگرش ها و گرایش ها، هنجارها، ادراکات و دیدگاه های حاکم بر اعضا و فضای مدرسه و عناصر برنامه درسی است و چگونگی روابط و تعاملات بین اعضای مدرسه همچون مدیر، معلم، مربی، دانش آموزان، کارکنان دفتری و خدمت گذاران را تعیین می کند که بر اهداف مدرسه از جمله پیشرفت تحصیلی، روابط اجتماعی، عاطفی و تربیت اخلاقی دانش آموزان تاثیر گذار است. مدرسه بعد از محیط خانواده اولین فضای اجتماعی است که کودکان وارد می شوند که بر رشد ذهنی، فکری، روانی، شناختی، عاطفی و اخلاقی آنان نقش عمده ای را بر جای می گذارد (هاشمی نصرت آباد، واحدی و امانی ساری بگلو، ۱۳۹۳: ۴۶). درمدارس با فرهنگ های منفی یادلسرد، کارکنان هدف های جداگانه دارند، هیچ درکی از تعهد به رسالت مدرسه احساس نمی کنند، انگیزه اندکی برای بهبود یافتن دارند. درمدارس با فرهنگ حرفه ای قوی، کارکنان در هنجارهای پایدار تحصیلی و بهسازی سهیم هستند، ارزش یادگیری دانش آموز بیش از راحتی شخصی است، و تصور می شود که همه بچه ها می توانند یاد بگیرند. دراین مدرسه ها، همکاری برای حل مسئله، برنامه ریزی و تصمیم گیری برای دست یابی اطلاعات را تقویت می کند. فرهنگ های حرفه ای برای پرورش بهره وری مفید هستند (بابلان؛ معینی کیا و صاحبدل، ۱۳۹۷: ۶-۵). از طرفی دیگر اثرات احتمالی جنبه های منفی رسانه ها موجی از نگرانی در بین اندیشمندان حوزه های علمی مختلف سیاست مداران و خانواده ها ایجاد کرده است صاحب نظران علوم تربیتی و علوم ارتباطات برای پیشگیری از تأثیرات منفی رسانه ها راه حل را آموزش سواد رسانه ای می دانند (محمودی، رستگار و ایمانی فر، ۱۳۹۸: ۱۰۹). نظام آموزش و پرورش نقش اساسی در آموزش سواد رسانه ای بر عهده دارد. در اسناد بالادستی آموزش و پرورش بر آموزش سواد رسانه ای تأکید شده است. در سند تحول راهبردی نظام تربیت رسمی و عمومی به زمینه سازی برای مدیریت بهینه محیط رسانه ای و کمک به ترویج و تعمیق سواد رسانه ای تأکید شده است (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۹: ۳۶). با عنایت به تبیین متغیرهای تحقیق و مطالعه پیشینه پژوهش این تحقیق به دنبال آن است تا به بررسی رابطه ی بین سواد رسانه ای و فرهنگ مدرسه با عدالت آموزشی در مدارس شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۳ بپردازد.

اهمیت و ضرورت

عدالت آموزشی در سالهای اخیر کانون توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است این عدالت شامل عدالت در منابع درون داد عدالت در فرآیند و عدالت در پیامد فعالیتهای یاددهی - یادگیری است (شناگو، نوملی و جویباری، ۱۳۹۰: ۷) عدالت آموزشی

زمانی محقق می‌گردد که از طریق درون دادها و فرآیندهای جاری در محیط آموزشی یادگیرندگان قادر باشند به پیامدها یا همان هدف غایی دست یابند. یکی از مؤثرترین راه های تحقق عدالت آموزشی، تأمین فرصت های یکسان برای دسترسی عموم افراد جامعه به آموزش و پرورش است و همه آحاد انسانی حق دارند از آموزش و پرورش یکسان برخوردار گردند (همان منبع). همواره یکی از دغدغه های مهم وزارت آموزش و پرورش ارائه خدمات بهینه و با کیفیت خوب است. وزارت آموزش و پرورش مأموریت دارد تا ضمن بررسی راهکارهای مختلف و کشف نقاط قوت و ضعف خود مدارس و مراکز تعلیم و تربیت را از نظر کیفی توسعه داده و امکان افزایش ارائه خدمات علمی- آموزش و فرصت آموزش برابر را برای همگان فراهم آورد. (سامری؛ حسنی؛ سیدعباس زاده و موسوی، ۱۳۹۳: ۱۰۶-۱۰۷). فرهنگ مدرسه شکل پیچیده از سنتها و آداب و رسومی است که در طول زمان از طریق تعامل معلمان دانش آموزان اولیا و مدیران و همچنین برای مقابله با بحران ها و حل مشکلات به وجود می آید و سپس به گروه ها و نسل های بعدی مدرسه منتقل میشود. فرهنگ مدرسه هدایتگر اتفاقات روزانه آن مدرسه است که بر عملکرد همه اعضای مدرسه اثر میگذارد (پاکزاد، حلت آبادی فراهانی غفوری و خسروی طناک، ۱۴۰۱: ۹). فرهنگ مدرسه زیر مجموعه فرهنگ است در فرهنگ مدرسه موفق، اعضای مدرسه با هم روابط کاری خوبی دارند به یکدیگر توجه نشان می دهند، و حس همدلی و مراقبت نسبت به یکدیگر دارند (صفایی موحد و بهادری، ۱۳۹۷: ۱۴۲). وقتی فرهنگ مدرسه بالا باشد دانش آموزان آموزش خوبی دریافت کرده و مطالب مفیدی یاد میگیرند؛ آنها می آموزند که مسئولیت پذیر باشند در این مدارس به دانش آموز فرصت تفکر در مورد مسائل دنیای واقعی داده میشود؛ در نتیجه دانش آموز، احساس شایستگی کرده و به این نتیجه میرسد که در مدرسه هر روز پیشرفت میکنند (میرزایی فندخت و همکاران، ۱۳۹۹: ۸۷). موفقیت سازمان ها نیازمند اصلاحات همه جانبه در فرهنگ است. از آنجا که سازمانهای آموزشی از جمله مدارس در ارتباطی با سایر نهادهای اجتماعی و فرهنگی، وسیله انتقال میراث فرهنگی و عامل تکامل فرهنگ در قلب هرگونه اصلاحات و آسیب شناسی فرهنگی است؛ بنابراین، مدیران و کارکنان سازمانهای آموزشی از جمله مدارس باید توجه ویژه به آن داشته باشند (سلیمان پورعمران، ۱۴۰۱: ۲۵۵). در یک فرهنگ قوی و مثبت، مشکلات تحصیلی دانش آموزان کاهش یافته و پیشرفت تحصیلی بهتری خواهند داشت (میهان و همکاران، ۲۰۱۵: ۸۱-۸۶). وجود معلمان متخصص و باتجربه، تعامل معلمان و حمایت از همدیگر، ارتباط با مدیر و دیگر کارکنان، تعامل با والدین حمایتگر، دسترسی بهتر به تسهیلات فیزیکی در مدارس و عواملی از این قبیل که فرهنگ مدرسه را ارتقاء می دهند با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مستقیمی وجود دارد (سلیمان پورعمران، ۱۴۰۱: ۲۵۶). حضور فراگیر رسانه ها در تمام عرصه های حیات فردی و اجتماعی ما موجب شده تا آموزش سواد رسانه ای به عنوان رویکرد آموزش نوین در قرن حاضر مطرح شود (مرکز سواد رسانه ای، ۲۰۱۶). این رویکرد نوین آموزشی میتواند به آن توانمندسازی شهروندان و تقویت نگرش انتقادی در برابر پیام ها و محتوای رسانه ای، تبدیل رابطه انفعالی شهروندان با رسانه به رابطه فعال، توانایی به چالش کشیدن سنت های رسان های و ساختارهای مالکیتی و تجاری فرهنگ رسان های و یافتن شیوه های نوین بیان و گفتمان شهروندی منجر شود (ساعی، بصیریان جهرمی، دهزاد، ۱۴۰۰: ۲۷-۲۹). بنابراین از نتایج احصاء شده از این تحقیق انتظار می رود مورد استفاده سازمان آموزش و پرورش شهرستان ارومیه مخصوصا معلمان و دبیران قرار بگیرد

ادبیات نظری و پیشینه تجربی

سواد رسانه ای: سواد رسانه ای و اطلاعاتی ترکیبی از دانش ها نگرش ها مهارتها و تجربیات مورد نیاز برای دستیابی تحلیلی ارزیابی استفاده تولید و برقراری ارتباط با اطلاعات و دانش به صورت خلاقانه قانونی و اخلاقی با تأکید بر حقوق انسانها اطلاق شده است افراد با سواد رسانه ای و اطلاعاتی می توانند انواع مختلف رسانه ها منابع و مجراهای اطلاعاتی را در زندگی خصوصی

شغلی و عمومی خود به کار برند آنها میدانند چه موقع و چه اطلاعاتی نیاز دارند برای چه کجا و چگونه میتوانند به آن دست پیدا کنند (میهان و همکاران، ۲۰۱۵: ۸۱-۸۶). دیگر در عصر جدید با ظهور ماهواره ها اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی مانند واتس آپ، تلگرام اینستاگرام جامعه و به ویژه نوجوانان و جوانان بیشتر در معرض بمباران پیامهای رسانه ای قرار دارند (بیگدلی و نصیری، ۱۳۹۲: ۱۰۱). این امر سبب شده است که پیام های تولید شده توسط رسانه ها مخاطبان خود را در گوشه و کنار جهان دچار نوعی سردرگمی و تردید در انتخاب پیامها کنند (اکرامی فیاض و بیچرانلو، ۱۳۹۰: ۹۰). در چنین شرایطی توسعه سواد رسانه ای مخاطبان امری ضروری است. سواد رسانه ای، مهارت های لازم برای برقراری ارتباط متفکرانه و آگاهانه با رسانه ها را به افراد می آموزد و در عین حال دیدگاهی تحلیلی و نقادانه نسبت به پیام های رسانه ای برای افراد فراهم میکند. (اکرامی، فیاض و بیچرانلو، ۱۳۹۰: ۹۱). سواد رسانه ای بر درک کارکرد رسانه ها، ارزیابی و تحلیل کارکردها و چگونگی تعامل عقلانی بر رسانه ها در جهت خود مدیریتی تأکید دارد (یونسکو، ۲۰۱۱: ۱۸). امروزه هر چه مخاطبان آگاه تر باشند، امکان تأثیرپذیری کورکورانه آن ها از رسانه ها کمتر میشود (شکرخواه، ۱۳۹۲: ۷۹). سعید انصاری و همکاران (۱۳۹۹) در یک پژوهش به تبیین الگوی آموزش سواد رسانه ای برای دانش آموزان دوره ی دوم ابتدایی بر اساس اصول فبک (فلسفه برای کودکان) پرداخته اند. یافته های پژوهش نشان می دهد که ارتباط قابل ملاحظه ای بین مؤلفه های فبک و شاخص های سطوح سواد رسانه ای (مصرف کارکردی، مصرف انتقادی، تولید-مصرف کارکردی و تولید-مصرف انتقادی) وجود دارد. از سوی دیگر اصول فبک شامل عقلانیت چون عامل سازمان دهنده، تعلیم و تربیت چون فرایند پژوهش، کلاس درس چون اجتماع پژوهشی و تفکر خودآگاهانه است که متناظر با آن ها ارتقای خود رهبری از طریق پرورش تفکر مراقبتی، انتقادی و خلاقانه، محتوای چالش انگیز با قابلیت پژوهشی، روش اجتماع پژوهشی مبتنی بر گفت و گو و شیوه ی خودارزیابی به عنوان عناصر ضروری الگوی سواد رسانه ای بر اساس فبک در دوره ی دوم ابتدایی استنتاج می شود. نتایج مطالعه محمودی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که مواردی «توجه ناکافی محتوای کتاب های درسی دوره ابتدایی و متوسطه اول به سواد رسانه ای»، «کمبود سواد رسانه ای معلمان و والدین دانش آموزان»، «کمبود امکانات کمک آموزشی در مدارس برای آموزش سواد رسانه ای»، «استفاده از شیوه های غیر فعال در آموزش سواد رسانه ای در مدارس»، «عدم وجود الگوی بومی آموزش سواد رسانه ای» و «عدم تناسب محتوای آموزش سواد رسانه با شرایط و ویژگی های محلی و منطقه ای» از آسیب ها و چالش های آموزش سواد رسانه ای در مدارس هستند. نتایج تحقیق عنایت سالاریان و همکاران (۱۳۹۸) بیانگر این است سیستم آموزش و پرورش باید با استفاده از روشهای نوین آموزشی، تکنولوژیهای آموزشی، استفاده شبکه های اجتماعی، تشکیل کارگاه های آموزشی، شرکت دادن دانش آموزان در بحث و تبادل نظر در زمینه نقد رسانه و دیگر عوامل شناسایی شده، ماهیت رسانه و لزوم یادگیری سواد رسانه ای را با دانش آموزان آموزش دهند. مطالعه تقی زاده و کیا (۱۳۹۳) نشان می دهد که بومی سازی و ورود آموزش سواد رسانه ای به مدارس، منجر به توانمندسازی دانش آموزان در استفاده بخردانه از رسانه ها، حفظ و تقویت هویت و فرهنگ ایرانی اسلامی خواهد شد. اجرای آزمایشی دوره های آموزشی، ارزشیابی توصیفی، تدوین محتوا و ارائه به شکل تلفیق با متون درسی در دوره ابتدایی و ارائه کتاب مستقل در دوره متوسطه از دیگر یافته ها است. همچنین محتوا باید به شناخت انواع رسانه ها، تولید، ارزیابی و تحلیل انتقادی متون رسانه ای، توجه کند. نتایج نشان داد، بهره مندی دانش آموزان از آموزش سواد رسانه ای و مزایای آن، ضروری است. مطالعه خانیکی و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان "تبیین الگوی آموزش سواد رسانه ای در نظام آموزش و پرورش بر مبنای رویکردهای نوین آموزشی" درصدد تبیین الگویی عملیاتی، جهت آموزش سواد رسانه ای برای

کودکان، بر مبنای رویکردهای نوین آموزشی است. الگوی پیشنهادی این مقاله، طرحی مرکب از سه مرحله بلندخوانی در سنین پیش از دبستان، آموزش فلسفیدن به کودکان در چند سال آغازین دبستان و آموزش محتوای رسانه ای در سال های پایانی دبستان است و نهادینه کردن زیرساخت هایی در بطن فکر کودکان، پیش از ورود ساختارهای دانش رسانه ای را در دستور کار دارد. سبک آموزشی بازاندیشانه، گفت و گو محور و مبتنی بر حلقه کندوکاو، اصل جدایی ناپذیر این الگو است که می تواند نگرشی بازاندیشانه، مسئولانه، انتقادی و خلاقانه نسبت به متون رسان های در کودکان ایجاد کند و به قضاوت دقیق تر آن ها در امور منجر شود. دان لا بیتش (۲۰۰۶) مشخص شد دانش آموزانی که در معرض تبلیغات تجاری تلویزیون قرار می گیرند در برابر آموزش های رسانه ای و مقایسه نتایج و عملکرد گروه کنترل نشان داد که آموزش رسانه ای می تواند تأثیر تبلیغات را تعدیل و کم کند و به دانش آموزان، کمک کند تا مصرف کننده آگاه و منتقدی در برخورد با رسانه ها باشند.

فرهنگ مدرسه: فرهنگ مفهومی انتزاعی است که تعریف آن دشوار است (آتاسوی^۸، ۲۰۲۰: ۲۶۳). به طور کلی فرهنگ پدیده ای است که کاملاً حس می شود؛ اما تعریف آن و عینی کردن آن بسیار سخت است. فرهنگ مدرسه هم در واقع همان ارزش ها و باورها و هنجارهایی است که بر فضای مدرسه حاکم است. فرهنگ هر مدرسه خاص و منحصر به خودش است و آن را از بقیه مدارس جدا می کند (دیل و پترسون^۹، ۲۰۱۶). شاین^{۱۰} (۱۹۸۵) و دیل و پترسون (۱۹۹۰) بر آن اند که فرهنگ مدرسه شکلی پیچیده از سنت ها و آداب و رسوم است که در طول زمان از طریق تعامل معلمان، دانش آموزان، اولیا، و مدیران و همچنین برا مقابله با بحران ها و حل مشکلات به وجود می آید و سپس به گروه ها و نسل ها بعد مدرسه منتقل می شود (صفایی و بهادر، ۱۳۹۷: ۱۳۸). انجمن نظارت و توسعه برنامه درسی ویرجینیا^{۱۱} (۲۰۱۹) فرهنگ مدرسه را بدین شکل تعریف میکند که معلمان و کارکنان مدرسه با یک دیگر همکاری میکنند تا به کمک مأموریت و چشم انداز مدرسه به مجموعه ای از باورها و ارزشها و مفروضات مشترک خود دست یابند. علاوه بر این جو مثبت مدرسه و فرهنگ مدرسه توانایی دانش آموزان را برای یادگیری ارتقا می دهد (توس^{۱۲}، ۲۰۲۰). مدارس با فرهنگ قوی نسبت به مدارس دیگر از نظر یکپارچگی اجتماعی و کیفیت زندگی و آموزش توسعه یافته تر هستند (تابرونی و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۱: ۲۰۸-۲۰۲). به همین ترتیب ثابت شده است که ایجاد فرهنگ مدرسه ای مثبت به طور قابل توجهی فرایند تحول در آموزش توانمندسازی و عملکرد مدرسه و توسعه حرفه ای معلمان را در مدارس تسهیل میکند همین مفهوم در مورد فرهنگ مدرسه ای منفی نیز به کار میرود که مدرسه سمی یا مدرسه بیمار شناخته میشود (کاراداق و همکاران^{۱۴}، ۲۰۲۰). فایرستون^{۱۵} و ویلسون (۱۹۸۵) چارچوبی مفید برای شروع مطالعات فرهنگ سازمانی در مدارس ارائه کردند. آنها اعلام کردند تحلیل فرهنگ مدرسه میتواند به کمک مطالعه محتوا آداب

^۸Atasoy^۹Deal & Peterson^{۱۰}Schein^{۱۱}association for supervision and curriculum development of virginia^{۱۲}Tus^{۱۳}Tabroni et al^{۱۴}Karadag et al^{۱۵}irestone

و رسوم و الگوهای ارتباطی مدارس موفق محقق شود. نمادهایی که از طریق آنها فرهنگ بیان میشود معمولاً به تشخیص موضوعات فرهنگی مهم کمک میکند سه سیستم نمادی محتوای فرهنگ مدارس را منتقل میکنند داستان ها نشانه ها مراسم (هوی و میسکل، ۲۰۱۳^{۱۶}). هنگامی که مطالعات مربوط به ابعاد فرهنگ مدرسه بررسی میشود مشاهده میشود که فرهنگ مختص یک مدرسه دارای ابعاد مختلفی است. بر این اساس لوند برگ (۱۹۸۵) اعلام کرد فرهنگ مدرسه حداقل از چهار بعد تشکیل شده است. سطح اول شامل تولیدات فرهنگی و شفاهی سطح دوم شامل دیدگاه افراد سطح سوم شامل ارزشهای مدرسه و سطح چهارم شامل مفروضات است (بایار و کارادومان، ۲۰۲۱^{۱۷}: ۱۰۲-۱۰۱). الساندرو و ساد^{۱۸} (۱۹۹۷) فرهنگ مدرسه را از لحاظ نوع حمایت اجتماعی به چهار بعد تقسیم کردند: بعد اول روابط دانش آموزان که به نحوه ارتباط دانش آموزان با یک دیگر اشاره میکند؛ بعد دوم روابط دانش آموزان و معلمان که به کیفیت و نحوه تعاملات دانش آموزان و معلمان اشاره میکند؛ بعد سوم انتظارات هنجاری که به میزان رعایت مقررات در مدرسه از سوی دانش آموزان اشاره میکند و بعد چهارم که به چگونگی ارائه فرصتها و امکانات آموزشی در مدرسه اشاره میکند (محمودی، ۱۳۹۸: ۲۴۱-۲۴۸). گرونرت و ویتاکر^{۱۹} (۲۰۱۵) شش نوع فرهنگ مدرسه را معرفی کردند: فرهنگ همیارانه، فرهنگ همیاری مسالمت آمیز، فرهنگ همکاری تعیین شده، فرهنگ خرد شده، فرهنگ متفرق شده، فرهنگ زهراگین. هوی و میسکل (۲۰۱۳) به تحلیل چهار نوع از فرهنگ مدرسه پرداختند پژوهشگران بر این باورند که هر فرهنگ باورهای مشترک معلمان در مدرسه را توصیف میکند مدارس با فرهنگ های قوی کارآمدی اعتماد خوش بینی تحصیلی و فرهنگ کنترل سطوح بالاتری از موفقیت در دانش آموزان را به همراه دارند؛ در حالی که مدارس با فرهنگ های قدیمی مانع توسعه اجتماعی و احساسی دانش آموزان میشوند/ طبق نظر گرونرت و والنتاین (۱۹۹۸) فرهنگ مدرسه را میتوان از طریق شش عامل رهبری مشارکتی همکاری معلم توسعه حرفه ای وحدت هدف حمایت علمی و مشارکت یادگیری شناسایی کرد. این عوامل در درک فرهنگ مشارکتی یک مدرسه ضروری اند) کیانی؛ زاهد بابلان؛ خالق خواه و اکبری ، ۱۴۰۲، ۴۴-۴۶). با به کارگیری فرهنگ مدرسه ای مثبت چهار شایستگی اساسی را که معلم باید داشته باشد میتوان افزایش داد شایستگی تربیتی، صلاحیت اجتماعی، شایستگی اجتماعی، صلاحیت حرفه ای (موحسین و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۵۹). سلیمان پورعمران (۱۴۰۱)، در پژوهش خود نشان داد که بین فرصت های برابر آموزشی، فرهنگ مدرسه و کیفیت زندگی مدرسه ای رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، همچنین رابطه مثبت و معنی داری بین فرصت های برابر آموزشی، فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه وجود دارد. اگورلو^{۲۰} (۲۰۰۹)، اظهار می کند فرهنگ مدرسه باید دارای ویژگی هایی باشد که بتواند ضمن ایجاد اشتراک در بین مفروضات بنیادی، ارزش ها و هنجارهای کارکنان یک مدرسه، آن مدرسه را از سایر مدارس متمایز سازد. پس مدیران باید ابداع کنندگان کارکردهایی باشند که بتوانند مدرسه را منحصر به فرد سازد. از نظر دیل و پترسون^{۲۱} (۱۹۹۰)، الگوهای فرهنگی بسیار پایدار هستند و تأثیر قابل توجهی بر عملکرد

^{۱۶}Miskel & Hoy

^{۱۷}Karaduman & Bayar

^{۱۸}Alessandro & Sud

^{۱۹}Grunert & Witaker

^{۲۰}Everglow

^{۲۱}Dale & Peterson

افراد، نحوه ی فکر کردن و احساسات اعضای مدرسه دارند. به طورکل همه چیز در مدرسه تحت تأثیر فرهنگ و ویژگی های آن است و مدارس برای پیشرفت مستلزم تأکید بر ارزش ها ، اعتقادات و باورهای مدرسه و محیط خارج از مدرسه هستند زیرا فرهنگ مدرسه از جامعه ای که در آن قرار دارد نیز اثر می پذیرد . هم چنین فرهنگ مدرسه یک عامل پیوند دهنده ای است که معلمان ، والدین ومدیران نگاهی هماهنگ به شیوه ها ، سنت ، اهداف ومقاصد مدرسه وجامعه ی خود داشته باشند. دلیل و پترسون (۲۰۰۹)، شناخت فرهنگ مدارس و ویژگی های آن رابه عنوان یک ضرورت اجتناب ناپذیر مطرح کرده اند. هوی و میسکل (۲۰۱۵) ،فرهنگ سازمانی را نظامی از جهت گیری های مشترک تعریف میکنند که مجموعه ای را به شکل واحد کنار هم نگه میدارد و به آن هویتی متمایز میدهد و این هویت میتواند مثبت، منفی، جمعگرا یا فردگرا باشد و فرهنگ مدرسه را چارچوبی را برای مطالعه و تفسیر ساختار و توسعه مدارس فراهم می آورد . تأثیر فرهنگ بر بهره وری چنان نیرومند است که توسعه فرهنگ حمایت کننده اثربخشی مدرسه در موفقیت مدرسه امری حیاتی است، لذا تلاشها در راستای اصلاح مدارس بر اعمال تغییر در فرهنگ جاری مدرسه متمرکز میگردد. در یک فرهنگ قوی و مثبت مشکلات تحصیلی دانش آموزان کاهش یافته و پیشرفت تحصیلی بهتری خواهند داشت و دانش آموزان از امکانات آموزشی برابر بهره خواهند برد. وجود معلمان متخصص و با تجربه تعامل معلمان و حمایت از همدیگر ارتباط با مدیر و دیگر کارکنان تعامل با والدین و وجود والدین حمایت کرد دسترسی بهتر به تسهیلات فیزیکی در مدارس و عواملی از این قبیل که فرهنگ مدرسه را ارتقاء می دهند. (سیلینز و مورای - هاروی، ۱۹۹۹^{۲۲}، مازلوفسکی، ۲۰۰۱^{۲۳}، هندرسون و مپ، ۲۰۰۲^{۲۴}، کامر، ۲۰۰۵^{۲۵}؛ لی و باون، ۲۰۰۶^{۲۶} ، مارکولیدز^{۲۷} و همکاران، ۲۰۰۵، سلفی و سعید^{۲۸}، کلینتون هرندان، ۲۰۰۷^{۲۹}، بار و هیگنز، ۲۰۰۹^{۳۰}، مکائل^{۳۱} و همکاران ۲۰۰۹، سامونز^{۳۲} و همکاران، ۲۰۱۰، کانتر بوتیس^{۳۳} و همکاران، ۲۰۱۰، مورجانسون^{۳۴} و همکاران ۲۰۱۱ ، وایلز و باندی، ۱۳۸۲، مجدفر، ۱۳۸۶ شگری، ۱۳۹۰). یکی از برجسته ترین عوامل مؤثر بر جو و فرهنگ مدرسه تعداد دانش آموزان در مدارس است. توکر^{۳۵}(۱۹۹۷) نقل در سلفی و سعید (۲۰۰۷) دریافت که مدارس کوچک، جو یادگیری بهتری از مدارس بزرگ دارنده در مدارس کوچک تر معلمان و دانش آموزان بیشتر یکدیگر را می شناسند و این میتواند بر سطوح گشودگی صداقت همکاری و فرهنگ و دیگر متغیرهای جو که می توانند مستقیم یا غیر مستقیم بر موفقیت دانش آموزان اثر بگذارند. مؤثر باشد. با توجه

Šilins & Murray-Harvey

Maslowski

Henderson & Mapp

Comer

Lee & Bowen

Marcoulides

Salfi & Saeed

Clinton Herndon

Barr & Higgings

Macnel

Sammons

Kythreotis

Moore Johnson

Tacker

به تحقیقات ریوید^{۳۶} (۱۹۹۶)، کوتون^{۳۷} (۱۹۹۶)، بورلی^{۳۸} و همکاران (۲۰۰۱)، سلفی و سعید (۲۰۰۷)، هالند و فارمر-هیئتون^{۳۹} (۲۰۰۹)، رو و استوارت^{۴۰} (۲۰۱۱)، مدارس کوچک تر فرهنگ مدرسه ای بهتری دارند؛ اما محققانی مثل کولارد^{۴۱} (۲۰۰۳)، مدارس بزرگ تر را از لحاظ فرهنگ مدرسه برتر می دانند. محققانی مانند مورتیمور^{۴۲} (۱۹۹۱)، (۱۹۹۳)، رینولدز و پاکر^{۴۳} (۱۹۹۴)، لی و کرنینگر^{۴۴} (۱۹۹۴)، لوئیس تول و هارگریویز^{۴۵} (۱۹۹۹)، اسمیل و هارت^{۴۶} (۱۹۹۹)، و تدیل و رینولدز^{۴۷} (۲۰۰۰)، نقل در مارکولیدز و همکاران (۲۰۰۵)، هک^{۴۸} و مارکولیدز (۱۹۹۶)، فرایندهای سازمانی و ساختاری مدرسه مانند اندازه ی مدرسه روشهای تدریس روش شکل گیری کلاس درس و گروه بندی کردن فعالیت های کلاس تخصیص منابع واگذاری واحدهای درسی به معلمین تأمین هزینه های برنامه های ویژه تمرکز و توجه آکادمیک تنظیم و چگونگی ارائه برنامه درسی انتظارات دانش آموزان تجارب آموزشی نظارت بر پیشرفت دانش آموز) و انسجام اجتماعی چگونه دانش آموز با همسالان تعامل برقرار می نمایند را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر ارزیابی نموده اند.

عدالت آموزشی: مفهوم عدالت آموزشی نیز همواره و در همه اعصار مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است. آنان در طول زمانهای گوناگون تالش کرده اند برنامه های درسی را به گونه ای طراحی کنند که هر چه بیشتر به سمت نظریه های یادگیری مبتنی بر عدالت محوری سوق یابد. انواع نظریه های یادگیری را میتوان بر مبنای مفروضات فلسفی در قالب دو رویکرد تقسیم کرد و در طیفی گنجانند که ابتدای آن عینیت گرایی و انتهای دیگر آن رویکرد سازنده گرایی قرار میگیرد. عینیت ها، سالها بر حوزه آموزش و پرورش سیطره داشته اند و رویکردهای سنتی به یادگیری و تدریس را که بر اساس نظریه های رفتارگرایی و شناخت گرایی بوده، در بر میگیرند. این رویکرد در واقع زیربنای رویکرد واقع گرا هستند. در تقابل با این دیدگاه و در آن روی طیف، سازنده گرایی قرار دارد که فرض اساسی و بنیادی آن این است که دانش به طور مستقل از یادگیرنده وجود ندارد، بلکه ماهیتی بنامشده دارد. در واقع، عدالت آموزشی به مهیاسازی فرصت های برابر، متناسب با نیازهای ویژه هر فرد، اشاره دارد، زیرا افراد در دانش، مهارت، توانایی، انواع یادگیری و پیشینه فرهنگی و نیازهای

Ṛaywid

Ṣotton

Ḃurley

Ḥolland & Farmer-hinton

Ṛowe & Stewart

Ḃollard

Ḃortimore

Ṛeynolds & Packer

Ḃee & Croninger

Ḃouis, Toole, & Hargreaves

Ḃmylie & Hart

Ṣeddlie & Reynolds

Ḃeck

آموزشیشان با هم متفاوت هستند. منظور از فرصت برابر، جلوگیری، حذف یا کاهش تبعیض بین افراد از لحاظ جنسیت، نژاد، وضعیت جسمانی، سنی، زبانی و طبقه اجتماعی است (سرمدی و معصومی فرد، ۱۳۹۴). در تعریفی جامع، عدالت آموزشی عبارت است از یک فرایند، نه یک برون داد که: الف) به دنبال توزیع یا بازتوزیع منابع، فرصت ها و امکانات است؛ ب) ریشه ها و عوامل محدودیت های تربیتی و ناعدالتی های تربیتی را به چالش میکشد؛ ج) به دنبال تقویت توانایی های افراد است تا بتوانند با کشف استعداد های خویش به خودمختاری برسند؛ د) با استفاده از جلب رضایت همه افراد از طریق توزیع امکانات تربیتی، نوعی مشارکت اجتماعی داوطلبانه بین افراد به وجود می آورد (جعفری و همکاران، ۱۴۰۰). حیدری زاده و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که عدالت آموزشی از جمله متغیرهایی است که میتواند بر میزان فرسودگی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار باشد. دیبایی و میر عرب (۱۳۹۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که عدالت توزیعی با میانگین ۴/۸۴، عدالت رویه ای با میانگین ۳/۶۶ و عدالت مرادده ای با میانگین ۳/۸۵ پیش بینی کننده عملکرد آموزشی دانشجویان هستند و همچنین ۲ محاسبه شده در سطح ۰/۰۵ مبین رابطه معنادار بین عدالت آموزشی و ابعاد آن با عملکرد تحصیلی دانشجویان است. گلپور و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین عدالت آموزشی با رضایت از تحصیل و نتایج رابطه مثبت و معناداری و همچنین بین عدالت آموزشی با رفتارهای مدنی - تحصیلی رابطه مستقیم و مثبت معنادار نیز وجود دارد.

اهداف و فرضیه های پژوهش

هدف کلی: بررسی ارتباط فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای با عدالت آموزشی در آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی

اهداف فرعی:

- ۱- بررسی رابطه ای میان فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای
- ۲- بررسی رابطه ای میان فرهنگ مدرسه و عدالت آموزشی
- ۳- بررسی رابطه ای میان سواد رسانه ای و عدالت آموزشی
- ۴- بررسی رابطه ای میان فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای و عدالت آموزشی.

فرضیات:

۱. میان فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای رابطه وجود دارد.
۲. میان فرهنگ مدرسه و عدالت آموزشی رابطه وجود دارد.
۳. میان سواد رسانه ای و عدالت آموزشی رابطه وجود دارد.
۴. میان فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای با عدالت آموزشی رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

روش اجرای پژوهش حاضر از نظر هدف و ماهیت کاربردی و از نظر راهبرد و استراتژی اجرا از نوع توصیفی و ماتریس همبستگی است. نمونه گیری بصورت تصادفی ساده و برای حجم نمونه از روش فرمول کوکران استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه آموزش و پرورش آذربایجان غربی می باشد. برای این پژوهش از سه پرسشنامه استاندارد استفاده شده است. پرسشنامه استاندارد سواد رسانه ای (فلسفی، ۱۳۹۳) پرسشنامه ای محقق ساخته است که ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ و برابر با ۰/۸۶ برآورد شد. پرسشنامه استاندارد فرهنگ مدرسه الساندر و ساد (۱۹۹۸) توسط الساندر و ساد (۱۹۸۸) به منظور سنجش فرهنگ مدرسه طراحی و تدوین شده است و بر اساس طیف پنج

گزینه ای لیکرت با سوالاتی به سنجش فرهنگ مدرسه می پردازد. روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد. پرسشنامه عدالت آموزشی و یکسان سازی مدارس پرسشنامه ای محقق ساخته می باشد که میزان تحقق عدالت آموزشی را در مقیاس لیکرت می سنجد. متغیرها و شاخص های پرسشنامه از روایی (پایایی) لازم برای سنجش برخوردار هستند، چراکه میزان ضریب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ می باشد.

یافته:

جدول ۱- شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

	N	Range	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Variance
فرهنگ مدرسه	۳۰	۹.۰۰	۱۹.۰۰	۲۸.۰۰	۷۲۴.۵۰	۲۴.۱۵۰۰	۳.۶۰۶
سواد رسانه ای	۳۰	۱۰.۰۰	۲۰.۰۰	۳۰.۰۰	۷۵۲.۵۰	۲۵.۰۸۳۳	۸.۳۸۱
عدالت آموزشی	۳۰	۷.۰۰	۲۱.۰۰	۲۸.۰۰	۷۱۱.۵۰	۲۳.۷۱۶۷	۳.۴۲۶
Valid N (listwise)	۳۰						

طبق یافته های جدول ۱ برای متغیر فرهنگ مدرسه مجموع برابر با ۷۲۴،۵۰، میانگین برابر با ۲۴،۱۵۰۰ و واریانس برابر با ۳،۶۰۶ است. برای متغیر سواد رسانه ای مجموع برابر با ۷۵۲،۵۰، میانگین برابر با ۲۵،۰۸۳۳ و واریانس برابر با ۸،۳۸۱ می باشد و برای متغیر عدالت آموزشی مجموع برابر با ۷۱۱،۵۰، میانگین برابر با ۲۳،۷۱۶۷ و واریانس برابر با ۳،۴۲۶ است.

جدول ۲ - همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

	فرهنگ مدرسه	سواد رسانه ای	عدالت آموزشی
Pearson Correlation	۱	.۳۵۵	.۳۷۱
Sig. (2-tailed)		.۰۵۴	.۰۴۴
N	۳۰	۳۰	۳۰
Pearson Correlation	.۳۵۵	۱	.۴۵۸
Sig. (2-tailed)	.۰۵۴		.۰۱۱
N	۳۰	۳۰	۳۰
Pearson Correlation	.۳۷۱	.۴۵۸	۱
Sig. (2-tailed)	.۰۴۴	.۰۱۱	
N	۳۰	۳۰	۳۰

طبق یافته های جدول ۲ بین متغیر فرهنگ مدرسه و متغیر سواد رسانه ای همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.054$ برابر با ۰.۳۵۵ می باشد. بین متغیر فرهنگ مدرسه و متغیر عدالت آموزشی همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.044$ برابر با ۰.۳۷۱ بوده و بین متغیر سواد رسانه ای و عدالت آموزشی همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.011$ برابر با ۰.۳۷۱ است.

در ادامه تحلیل رگرسیون متغیرهای پژوهش به تفصیل آورده شده است. متغیر a، نشان دهنده فرهنگ مدرسه، متغیر b، نشان دهنده سواد رسانه ای و متغیر c، نشان دهنده عدالت آموزشی است.

جدول ۳- متغیرهای موجود در مدل

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
۱	b, a ^b		. Enter

a. Dependent Variable: c

b. All requested variables entered.

جدول ۴- خلاصه مدل

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
۱	.۵۰۹ [□]	.۲۵۹	.۲۰۵	۱.۶۵۰۶۷

a. Predictors: (Constant), b, a

جدول ۵- آنالیز واریانس رگرسیون خطی

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
۱	Regression	۲۵.۷۷۴	۲	۱۲.۸۸۷	۴.۷۳۰	.۰۱۷ [□]
	Residual	۷۳.۵۶۷	۲۷	۲.۷۲۵		
	Total	۹۹.۳۴۲	۲۹			

a. Dependent Variable: c

b. Predictors: (Constant), b, a

جدول ۷- جدول ضرایب مدل رگرسیون

		Coefficients ^a			
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	
Model		B	Std. Error	Beta	t
۱	(Constant)	۱۲.۱۲۴	۴.۱۴۰		۲.۹۲۹
	a	.۲۳۲	.۱۷۳	.۲۳۸	۱.۳۴۳
	b	.۲۳۹	.۱۱۳	.۳۷۴	۲.۱۱۰

a. Dependent Variable: c

طبق یافته های جداول ۳ و ۴ و ۵ و ۶ در آنالیز رگرسیون خطی بین متغیر فرهنگ مدرسه و سواد رسانه ای با عدالت آموزشی همبستگی مثبت و معنی دار است. همچنین، بین متغیر فرهنگ مدرسه و متغیر عدالت آموزشی همبستگی مثبت و معنی دار می باشد و بین متغیر سواد رسانه ای و عدالت آموزشی همبستگی نیز همبستگی مثبت و معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر به تفکیک فرضیه ها مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج احصاء شده از این تحقیق حاکی از آن است که همبستگی پیرسون بین متغیر فرهنگ مدرسه و متغیر سواد رسانه ای با سطح معنی داری $r=0.054$ برابر با 0.355 بوده یعنی همبستگی مثبت و معنی دار و آنالیز رگرسیون نیز نشان دهنده همبستگی مثبت و معنی دار است، در نتیجه در نتیجه تأثیر فرهنگ مدرسه بر سواد رسانه ای دانش آموزان رابطه ای مستقیم و معنی دار است. محقق در راستای تبیین این فرضیه، با نظریه شکرخواه (۱۳۹۲) که امروزه هر چه دانش آموزان آگاه تر باشند و فرهنگ مدرسه غنی تر باشد، امکان تأثیرپذیری کورکورانه آن ها از رسانه ها کمتر میشود، هم پوشانی دارد. نتایج دیگر این پژوهش این است که بین متغیر فرهنگ مدرسه و متغیر عدالت آموزشی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.044$ برابر با 0.371 است همچنین، آنالیز رگرسیون همبستگی مثبت و معنی دار بین دو متغیر متغیر فرهنگ مدرسه و عدالت آموزشی را نشان می دهد، پس تأثیر فرهنگ مدرسه بر عدالت آموزشی رابطه ای مستقیم و معنی دار است. که این فرضیه با نظریه سلیمان پورعمران (۱۴۰۱)، که بین فرصت های برابر آموزشی، فرهنگ مدرسه و کیفیت زندگی مدرسه ای رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، هم راستا می باشد. نتیجه دیگر پژوهش حاکی از آن است که بین متغیر سواد رسانه ای و عدالت آموزشی همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.011$ برابر با 0.371 و تحلیل رگرسیون همبستگی مثبت و معنی دار است. در نتیجه میان سواد رسانه ای و عدالت آموزشی رابطه ای مستقیم و معنی دار وجود دارد. و این فرضیه با نظریه عنایت سالاریان و همکاران (۱۳۹۸) که استفاده از روش های نوین آموزشی، تکنولوژیهای آموزشی، استفاده شبکه های اجتماعی، تشکیل کارگاه های آموزشی، سواد رسانه ای دانش آموزان را افزایش می دهد، هم راستا می باشد. بنابراین براساس نتایج احصاء شده از این تحقیق انتظار می رود این نتایج مورد استفاده سازمان آموزش و پرورش شهرستان ارومیه قرار بگیرد.

منابع

- [۱] اسلامی هرنندی، فاطمه؛ کریمی، فریبا؛ نادى، محمدعلی (۱۳۹۸). شناسایی مؤلفه های عدالت آموزشی در آموزش و پرورش ایران، فصلنامه پژوهش در نظام های آموزشی. (۴۷): ۷۵-۵۵
- [۲] اکرامی، محمود؛ فیاض، ابراهیم، بیچرانلو، عبدالله. (۱۳۹۰). رسانهها و فرهنگ عمومی، تهران: پژوهش گاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- [۳] انصاری، سعید؛ فرهاد سراجی و محمدرضا یوسف زاده. (۱۳۹۹). تبیین الگوی آموزش سواد رسانه ای برای دانش آموزان دوره دوم ابتدایی بر اساس اصول فبک، دو فصلنامه علمی تفکر و کودک، ۱(۴): ۲۱-۲۶
- [۴] بابلان، عادل زاهد؛ معینی کیا، مهدی و صاحبدل، سهیلا. (۱۳۹۷). مروری بر فرهنگ، فرهنگ سازمانی، فرهنگ مدرسه و ابعاد آن. ۲(۵): ۵-۶
- [۵] بیگدلی، زاهد؛ نصیری، ماریا. (۱۳۹۲). تحلیل وضعیت سواد رسانه ای دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های علوم انسانی شهر اهواز بر اساس رویکرد نظری تامن، مجله روانشناسی اجتماعی، سال . هشتم، شماره ۲۹: ۹۹-۱۱۷
- [۶] پاکزاد، محمد امین حلت آبادی فراهانی محمد ابراهیم غفوری، سمیه و خسروی طناک، محمد. (۱۴۰۱). رشد اجتماعی دانش آموزان نقش پیش بین هوش اخلاقی و فرهنگ مدرسه مجله اخلاق زیستی دوره ۱۲، شماره ۳۷، ۱۱-۰۱
- [۷] تقی زاده، عباس و علی اصغر کیا. (۱۳۹۳). نیازسنجی برنامه آموزش سواد رسانه . « فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ-ارتباطات. ۶(۷): ۷۹-۱۰۴۷.
- [۸] تنگاو، اکرم؛ نوملی، مهین و جویباری، لیلا. (۱۳۹۰). تبیین عدالت آموزشی در دانشجویان علوم پزشکی: بررسی دیدگاه ها و تجربیات دانشجویان علوم پزشکی دو فصلنامه افق توسعه آموزش پزشکی، ۴(۳)
- [۹] جعفری، اسماعیل. همایونی بخشایش، نسرين. علمالهدی، جمیله. (۱۴۰۰). تجربه زیسته دانشجویان از عدالت در دوره های آموزش مجازی. نشریه علمی فناوری آموزش. جلد ۱۵. شماره ۲. بهار ۱۴۰۰
- [۱۰] حیدرزاده، اعظم؛ دهقان مه لقا شاه محمدی پور پریسا، طاهری، زینب عزیززاده فروزی منصوره. (۱۳۹۵). رابطه ی بین عدالت آموزشی با فرسودگی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان توسعه ی آموزش جندی شاپور، ۷(۴): ۲۹۸-۳۰۶
- [۱۱] خانیکی، هادی؛ وحیده شا حسینی و فاطمه نوری راد. (۱۳۹۵). تبیین الگوی آموزش سواد رسان های در نظام آموزش و پرورش «، فصلنامه رسانه، شماره ۵(۲۲): ۲۲
- [۱۲] روشن، احمدرضا. (۱۳۹۱). برابری فرصت های آموزشی ابزاری برای کاهش نابرابری های اقتصادی، روزنام هی دنیای اقتصاد. صفحه ی ۲۸ (اقتصاد آموزش).
- [۱۳] دیبایی صابر، محسن، میر عرب، رضی. (۱۳۹۸). رابطه ی عدالت آموزشی ادراک شده با عملکرد تحصیلی دانشجویان مدیریت فرهنگ سازمانی، ۱۷(۱): ۱۲۵-۱۴۳
- [۱۴] ساعی، منصور؛ بصیریان جهرمی، حسین و دهزاد، امیرحسین. (۱۴۰۰). تحلیل موانع فراروی توسعه آموزش سواد رسانه ای در مدارس ایران از منظرسیاست گذاران، مجریان سواد رسانه ای و متخصصان رسانه، فصلنامه مطالعات میان رشته ای ارتباطات و رسانه. ۴(۶): ۳۷-۶۶

- [۱۵] سالاریان عنایت؛ سیدرضا صالحی امیری؛ محمد سلطانی فر؛ عباسعلی قیومی و عطاءالله ابطحی، (۱۳۹۸). بررسی چگونگی آموزش سواد رسانه ای برای دانش آموزان اول ابتدایی. « فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی ۲۰(۸):۲۳۶
- [۱۶] سامری، مریم؛ حسنی، محمد؛ سیدعباس زاده، میرمحمد و موسوی، میرنجف. (۱۳۹۳). تبیین نابرابری های آموزشی و ارائه مدل توسعه آموزشی به منظور آمایش و نیل به عدالت آموزشی مورد شناسی: مناطق آموزشی استان آذربایجان غربی. مجله جغرافیا و آمایش شهری -منطقه ای، ۵(۱۴۹): ۱۰۸-۱۰۶
- [۱۷] سرمدی، محمدرضا؛ معصومیفرد، مرجان. (۱۳۹۴). جایگاه عدالت آموزشی در تحول نظام تعلیم و تربیت مبتنی بر سازنده گرایی. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش در یادگیری آموزشی و مجازی. سال سوم، شماره ۱۰: ۳۲۱-۳۲۷
- [۱۸] سلیمان پورعمران، محبوبه. (۱۴۰۱). رابطه فرصتهای برابرآموزشی با کیفیت زندگی مدرسهای و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی فرهنگ مدرسه در دبیران متوسطه، پژوهشهای تربیتی، شماره ۴: ۵۶-۵۵
- [۱۹] شکرخواه، یونس. (۱۳۹۲). خبر، تهران: انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها.
- [۲۰] صفایی موحد، سعید و بهادر، بهناز. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر فرهنگ مدرسه و سرمایه فرهنگی خانواده بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان. مجله مدیریت و برنامه ریز در نظام ها آموزشی: ۱۱(۲): ۱۵۸-۱۲۷
- [۲۱] عزیززاده، یوسف. (۱۳۹۲). تحلیل و سط حبندی توسعهیافتگی آموزشی: نمونه نواحی آموزش و پرورش استان اردبیل، پایا نام هی کارشناس یارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل.
- [۲۲] قاسم یاردهائی، علی؛ حیدرآبادی، ابوالقاسم و رستمی، نیر. (۱۳۹۲). زمینه های خانوادگی نابرابری فرصت های آموزشی مطالعه موردی: دان شاموزان دختر مقطع متوسطه شهر اهر، مجله هی جامع هشناسی مطالعات جوانان، سال اول، شماره ی ۱: ۱۴۷-۱۲۵
- [۲۳] کیانی، فضایل؛ زاهد بابلان، عادل؛ خالق خواه، علی؛ اکبری، تقی. (۱۴۰۲). طراحی و اعتباریابی الگو فرهنگ مدرسه موفق. مدیریت فرهنگ سازمانی، ۲۱(۱): ۶۰-۴۱
- [۲۴] گل پرور، محسن؛ جوادیان، زهرا و مصاحبی، محمدرضا. (۱۳۹۰). الگوهای ساختاری رابطه عدالت آموزشی با رضایت از تحصیل نتایج رفتارهای مدنی - تحصیلی و فریب کاری تحصیلی نوآوری های مدیریت آموزشی، مجله اندیشه های تازه در علوم تربیتی، شماره ۷(۲۵): ۱۰۲-۸۷
- [۲۵] مجدفر، مرتضی. (۱۳۹۶). مدرسه موفق مدیر موفق، تهران: نشر پیک بهار
- [۲۶] محمودی، سیروس؛ احمد رستگار و حمیدرضا ایمانی فر. (۱۳۹۸). بررسی آسیب ها و چالش های آموزش سواد رسانه ای در مدارس «، فصلنامه جامعه، فرهنگ، رسانه، شماره. ۸۳ - ۱۰۰ : ۳۳
- [۲۷] محمودی، سیروس؛ رستگار، احمد و ایمانی فر، حمید رضا، (۱۳۹۸). بررسی آسیب ها و چالش های آموزش سواد رسانه ای در مدارس، مجله رسانه فرهنگ جامعه، سال هشتم: ۱۰۸-۱۱۰
- [۲۸] محمود، سید نورالدین. (۱۳۹۸). ارائه مدل علی جهت بررسی نقش واسطه گر کیفیت ارتباط معلم و دانش آموز در رابطه خودتنظیمی تحصیلی، فرهنگ مدرسه، اشتا تحصیلی با تفکر خلا در دانش آموزان متوسطه. مجله تفکر و کودک، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، (۱): ۲۳۷-۲۵۹
- [۲۹] مومنی مهموئی، حسین، و پورفاطمی، علی. (۱۳۹۷). بررسی رابطه ادراک از عدالت آموزشی و آگاهی از آینده شغلی با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۳(۴): ۳۳۲-۳۴۴.

- [۳۰] میرزایی فندخت امید در تاج فریبرز سعدی پور اسماعیل ابراهیمی قوام، صغری و دلاور، علی. (۱۳۹۹). نقش واسطه ای نیازهای اساسی روان شناختی در رابطه بین فرهنگ مدرسه و مشارکت تحصیلی دانش آموزان فصلنامه سلامت روان کودک دوره ۷، شماره ۱
- [۳۱] وابلز، جان و باندی، جوزف. (۱۳۹۲). نظارت در مدیریت راهنمایی‌های تعلیماتی و بهبود اجرای برنامه ریزی آموزشی و درسی سال ۲۰۰۰، ترجمه محمدرضا بهرنگی (۱۳۹۲)، تهران: نشر کمال تربیت با همکاری نشر شهرپور
- [۳۲] هاشمی نصرت آباد، تورج و واحدی، شهرام و امانی ساری بگلو، جواد. (۱۳۹۳). فرهنگ مدرسه، نیازهای روان شناختی اساسی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان: آزمون یک الگوی علی، فصلنامه علمی - پژوهشی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۴: ۴۶
- [33] Atasoy, R. (2020). The Relationship between School Principals' Leadership Styles, School Culture and Organizational Change. *International Journal of Progressive Education*. 16 (5), 256-274.
- [34] Barr, J. J., & Higgings, A. (2019). How adolescent empathy and prosocial behavior change in the context of school culture: A two-year longitudinal study. *Academic Research Library*, 44, (176), 751-772
- [35] Bayar, A., & Karaduman H. A. (2020). The Effects of School Culture on Students Academic Achievements. *Shanlax International Journal of Education*, 9 (3), 99-109.
- [36] Bayat, Gh., & Ghasemi, M. (2020). Conceptualization of Justice in Iranian Educational System: A Case Study of Elementary and Secondary Schools' Text Books, *Majlis & Rahbord*, 26 (100), 7-46. [In Persian].
- [37] Brighouse, H., & Unterhalter, E. (2020). Education for primary goods or for capabilities? In:
- [38] Brighouse, H. and Robeyns, I. (Eds.) *Measuring Justice: primary Goods ND Capabilities*.
- [39] Cambridge, Cambridge University Press, 193-214.
- [40] Clinton Herndon, B. (2017). An analysis of the relationships between servant leadership, school culture, and student achievement. A dissertation presented to the faculty of graduate school, university of Missouri – Columbia. In *Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of philosophy*.
- [41] Comer, J. P. (2015). The Reward of Parent Participation. *Educational Leadership*, 62 (6), 38–42.
- [42] Deal, T. E., & Peterson, K. D. (2016). *Shaping school culture*. John Wiley & Sons.
- [43] Gruenert, S., & Whitaker, T. (2015). *School culture rewired: How to define, assess, and transform it*. ASCD
- [44] Henderson, A. T., Mapp, K. L. (2002). *A new wave of Evidence: The Impact of School, Family, and Community Connections on Student Achievement*. Austin, TX: National Center for Family and Community Connections with Schools.
- [45] Horn, D. (2020). Essays on educational institutions and inequality of opportunity, A Doctoral Dissertation Submitted to the Central European University in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy.
- [46] Hoy. W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, Research & Practice*. 9th Ed. New York: McGraw-Hill.

- [47] Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2005). Educational leadership and reform. IAP:165
- [48] Karadağ, M., Altınay Aksal, F., Altınay Gazi, Z., & Dağlı, G. (2020). Effect size of spiritual leadership: In the process of school culture and academic success. *Sage Open*, 10 (1), 2158244020914638
- [49] Laitsch, D. (2016). "Media Literacy Training, Commercial Television, and Consumerism in Schools". April 24, 2006 Volume 4 | Number 4.
- [50] Lee, J., Bowen, N. K. (2016). Parent Involvement, Cultural Capital, and the Achievement Gap among Elementary School Children. *American Educational Research Journal*, 43 (2), 193–218.
- [51] Literacy in Teacher Education: A Good Fit across the Curriculum. *Journal of Media Literacy Education*, 7(2), 81-86.
- [52] Macnel, A. J., Prater, D. L., & Busch, S. (2019). The effects of school culture and climate on student Achievement. *Leadership in Education*, 12 (1), 73–84.
- [53] Marcoulides, G. A., Heck, R. H., & Papanastasiou, C. (2015). Student perception of school culture and achievement: testing the invariance of a model. *International Journal of Educational Management*, 19 (2), 140-152.
- [54] Marzooghi, R., Heidari, M. Heidari E. (2013). The Impact of Educational Justice on Students'
- [55] Academic Burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science, Tehran, Iran. *Strides in Development of Medical Education*, 10(3), 328-334.
- [56] Maslowski, R. (2021). *School Culture and School performance*. Available in: www.Tup.utwente.nl/uk/catalogue/educational/School-culture.
- [57] Meehan, Jessica, Ray, Brandi, Wells, Sunny, Walker, Amanda, & Schwarz, Gretchen (2015). Media
- [58] Moore Johnson. S., Kraft. M. A., & Papay. J. P. (2021). How context matters in high-need schools: The effects of teachers' working conditions on their professional satisfaction and their students' achievement. *Project on the Next Generation of Teachers Harvard Graduate School of Education*, 1-51. Available in: www.gse.harvard.edu/.
- [59] Muhsin, M. R., Indartono, S., & Astuti, S. I. (2020). The Role of School Culture in Teacher Professionalism Improvement. In *International Conference on Progressive Education (ICOPE 2019)* (pp. 158-162). AtlantisPress.
- [60] on pupil outcomes: Results from a study of academically improved and effective schools in England, *International Journal of Educational Management*, 25 (1), 83-101.
- [61] Salfi, N. A., & Saeed, M. (2017). Relationship among school size, school culture and student' achievement at secondary level in Pakistan. *International Journal of Educational Management*, 2 (1), 606-620.
- [62] Sammons, P., Gu, Q., Day, CH., & Ko, J. (2010). Exploring the impact of school leadership
- [63] Silins, H. C., Murray-Harvey, R. (2019). What makes a good senior secondary school? *Journal of Educational Management*, 37 (4), 329-344.

- [64] Tabroni, I., Nasihah, F., & Bahijah, I. (2021). The Implementation Of School Culture-Based Character Education In Salem State Elementary School, Pondoksalam Subdistrict, Indonesia. *Erudio Journal of Educational Innovation*. 8 (2), 202-208.
- [65] Tus, J. (2020). An Assessment of the School Culture and Its Impact on the Academic Performance of the Students. *IJARW| ISSN (O)-2582-1008* May, 1 (11).
- [66] UNESCO, (2011). *Media and Information Literacy curriculum for Teacher*. Edited: Alton Grizzle and Carolyn Wilson
- [67] Yamani, N., Shaterjalali, M., & Eghbali, B. (2017). Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: qualitative study. *Research and Development in medical Education (RDME)*, 6(1), 23-28.